ויגש ג

א. בסוף פרשתנו — וואו די תורה דערציילט ווי יוסף האָט געשפייזט די איינוואוינער פון ארץ מצרים (און ארץ כנען), און אַז בשעת זיי האָבן מער קיין כסף ניט געהאַט מיט וואָס צו קויפן שפייז האָט זיי יוסף געגעבן „לחם" פאַר זייער מקנה — שטייט אין פסוק[1] „ויתן להם יוסף לחם בסוסים גו' וינהלם בלחם בכל מקניהם בשנה ההוא".

שטעלט זיך רש"י אויפן וואָרט „וינהלם" און איז מפרש: כמו וינהגם ודומה לו אין מנהל לה[2] על מי מנוחות ינהלני[3].

לערנענדיק בפשטות, קומט רש"י דאָ אָפטייטשן דעם וואָרט „וינהלם" — ווי־באַלד דאָס איז אַ לשון וואָס איז ניט אַזוי רגיל אין חומש: און דעריבער ברענגט אויך רש"י ראיות צו זיין פירוש, אַז מען געפינט נאָך ערטער וואו דער לשון „נהל" מיינט נהג.

עס איז אָבער ניט פאַרשטאַנדיק:

א) מען געפינט דעם לשון אויך פריער אין חומש[4] — „אתנהלה לאטי" — און דאָרט איז רש"י ניט מפרש וואָס דער וואָרט מיינט. איז ממנ"פ: אויב דער בן חמש וויים דעם טייטש פון וואָרט (און דעריבער דאַרף עס רש"י ניט אָפּ־טייטשן דאָרט וואו דער לשון שטייט (צום ערשטן מאָל)) — פאַרוואָס איז נויטיק ער זאָל דאָס מפרש זיין אין אונזער פרשה[5]? און אויב דער בן חמש וויים ניט דעם טייטש (און דערפאַר איז עס רש"י מפרש אין אונזער פרשה) — האָט עס רש"י געדאַרפט מפרש זיין באַם ערשטן מאָל, באַ „אתנהלה לאטי"?

ב) פאַרוואָס ברענגט רש"י צוויי ראיות לפירושו און ס'איז ניט גענוג איינע פון די צוויי?

ג) פאַרוואָס ברענגט רש"י די (ערשטע) ראי' פון פסוק (אין ישעי') „אין מנהל לה" — און ניט פון אַ פריערדיקן פסוק (אין ישעי')[6] „ועל מבועי מים ינהלם"? ובפרט אַז (א) דאָרט איז דער לשון בדומה ממש צום לשון „וינהלם" אין אונזער פסוק, (ב) דאָרט איז דער וואָרט בתוכן חיובי („ינהלם") אַזוי ווי בנדון דידן, משא"כ דער פסוק „אין מנהל לה" איז ענינו שלילה.

ד) וויבאַלד אַז מיט „וינהגם" מיינט רש"י אָפּטייטשן דעם וואָרט „וינהלם"[7], האָט רש"י געדאַרפט זאָגן (ניט „כמו

---

1) מז, יז.
2) ישעי' נא, יח.
3) תהלים כג, ב.
4) וישלח לג, יד.
5) ופשיטא שאין מקום לפרש בפשוטו דפרש"י כבדקדוקי רש"י (באר רחובות) כאן, „משום דמצינו מלת הנהלולים (ישעי' ז, יט) והיינו מין עץ שפל ונבזה דלא יתכן כאן לכן הוצרך לפרש דזה הוא לשון הנהגה וינהלם" — כי מכיוון „דלא יתכן כאן", אין צריך לשוללו ולפרש שפירושו כפשוטו (נוסף ע"ז שלרש"י ישעי' שם, הפירוש דהנהלולים הוא „בתי תושבחא" כבתרגום שם).

לכאורה י"ל שרש"י בא לשלול פי' התרגום „וזנינון בלחמא". אבל לפי"ז צ"ע שינוי הלשון דהשלילה כאן ובפירושו בפ' בשלח (טו, יג) „נהלת ל' מנהל ואונקלוס תרגם לשון נושא וסבל ולא דקדק לפרש אחר לשון העברית". וראה לקמן הערה 31.

6) מט, יוד. ועד"ז שם לפנ"ז (מ, יא): ובחיקו ישא עלות ינהל.

7) ואין כוונת רש"י „כמו וינהגם" — כאילו הי' כתוב בקרא „וינהגם" (ראה לדוגמא פרש"י לעיל מז, יג), ה"ל' במקום „ג" — כי לפרש"י מצינו (ראה פרש"י קדושים יט, טז) שהאותיות מתחלפות רק כשהן ממוצא אחד.

וינהגם כו'"[8], נאָר) „וינהלם, לשון הנהגה" (אדער „לשון וינהגם" וכיו"ב)[9]?

ה) פאַרוואָס זאָגט רש"י „ודומה לו[10] אין מנהל לה וכו'", און ניט „וכן כו'" (ווי ס'איז רגיל בפרש"י[11] בכיוצא בזה)?

פון דעם איז משמע, אַז „אין מנהל לה" און „על מי מנוחות ינהלני" זיינען ניט ממש ווי „וינהלם" אין אונזער פסוק.

ב. דער ביאור בזה:

רש"י האָט געשריבן זיין פירוש בלשון קודש[12] און אַ וואַרט וואָס איז רגיל אין לשון קודש דאַרף ער ניט אָפּטייטשן, ווייל דער וואָס לערנט פרש"י וויים דעם טייטש דערפון.

און דעריבער דאַרף רש"י ניט אָפּטייטשן דעם וואָרט „אתנהלה", וואָרום אַ בן חמש (וואָס לערנט רש"י — בלה"ק) וויים דעם טייטש — איך וועל פירן (זיך און די ילדים צאָן ובקר).

אָבער אין דעם פסוק בפרשתנו, וואו עס שטייט „וינהלם בלחם"[13], קען מען דאָך ניט טייטשן אַז ער האָט זיי „געפירט" (מיט „לחם").

דער תרגום טייטשט „וזנינון בלחמא" — אַז ער האָט זיי געשפייזט מיט ברויט. אָבער ע"פ פשוטו של מקרא קען רש"י אַזוי ניט טייטשן, ווייל עס שטייט שוין פריער אין פסוק „ויתן להם יוסף לחם בסוסים גו'"; און כאָטש דער פסוק איז דאָ מוסיף „בכל מקניהם בשנה ההוא" — איז אָבער צוליב דעם ניט נויטיק אַז ס'זאָל שטיין נאָכאָמאָל „וינהלם בלחם", ס'וואָלט געווען גענוג נאָר מוסיף צו זיין „ובכל מקניהם בשנה ההוא".

דעריבער דאַרף רש"י מפרש זיין „כמו וינהגם", דאָ מיינט ניט רש"י אויפטאָן אַז „וינהלם" איז אַ לשון הנהגה (היות אַז דאָ איז עס ניט מספיק ומתאים כנ"ל), נאָר דערמיט איז ער (אויך ו)בעיקר מכוון צום לשון „וינהגם" וואָס אין תנ"ך (תהלים[14]) — „וינהגם כעדר במדבר", און דעריבער זאָגט ער „כמו וינהגם"[15] און ניט „לשון הנהגה" וכיו"ב[16];

און דערמיט איז אויך מוסבר דער לשון „וינהלם" בא לחם, כדלקמן.

ג. דער לשון בתהלים „וינהגם" מיינט ניט אַז דער אויבערשטער האָט זיי געפירט מיט אַן הליכה סתם כפשוטה, נאָר אַז ער האָט זיי געפירט מיט אַ הנהגה מיוחדת (כעדר במדבר) מיט אַלע זייערע הצטרכות'ן, ווי אַ פאָסטוך פירט

---

8) כ"ה גם בדפוס ראשון ושני ובכו"כ כת"י רש"י. אבל בכת"י רש"י (ה"א קעג) „וינהלם וינהגם".

9) ראה לדוגמא פרש"י פרשתנו מה, יח. מו, כט. אבל מה שפרש"י בבשלח שם „לשון מנהל" ולא כתב „כמו וינהגם" או „לשון הנהגה" וכיו"ב (וגם אינו מביא ראיות לפירושו) — כי כבר ידוע פירוש לשון מנהל מפרש"י בפרשתנו.

10) וכן בפירושו לפני זה מז, יג.

11) דוגמא בפרשתנו לעיל מו, כט.

12) להעיר משו"ת הרמ"א סוף סי' קכח. וראה לקו"ש חי"א ע' 142 הערה 21.

13) ועפ"ז תומתק הגירסא בדפוס ב' ובא' מכת"י רש"י, שבהדיבור־המתחיל נעתק גם תיבת „(וינהלם) בלחם". אבל גם לגירסתנו (וכ"ה בדפוס א' ובכו"כ כת"י) מובן, כיון שתוכן המדובר בכל פסוק זה הוא ע"ד לחם.

14) עח, נב.

15) ומכיון שתיבה זו (וינהגם) נמצאת רק פעם א' בתנ"ך — אין רש"י צריך להביא עוד תיבה (וכיו"ב) מהכתוב כדי לציין הכתוב בדיוק.

16) אבל אין לומר שכוונת רש"י ב„כמו וינהגם" היא רק לתוכן תיבת וינהגם, כלומר: בפשטות היינו מפרשים שהנהלה שייכת לפעולה גשמית (אתנהלה לאט) והנהגה ליהול רוחני. ולכן מפרש רש"י דאינו מוכרח, כי וינהלם הוא „כמו וינהגם" — אותו הענין והתוכן — כי ברוב המקומות בתורה ובפרט שלפני פסוק זה, נאמר לשון הנהגה על הנהגה גשמית (ראה לדוגמא ויצא לא, יח. כו).

אַן עדר וואָס געפינט זיך במדבר, וואָס דאָס קומט דורך איבערגעגעבנקייט וכו', אַז אַלע זייערע ענינים זאָלן זיין באופן המתאים וטוב.

ועד"ז בעניננו: נאָכדעם ווי די תורה דערציילט אַז „ויתום הכסף גו' ויתן להם יוסף לחם גו'", איז דער פסוק מוסיף אַז די נתינה איז געווען אין אַן אופן פון „וינהלם בלחם גו' בשנה ההוא" — ער האָט זיי ניט בלויז געגעבן שפייז *[16], נאָר ער האָט „אָנגעפירט" די באַשפייזונג אין אַן אופן מיוחד ומתאים, אויסערעכטענדיק און איינטיילנדיק דעם „לחם" אַז עס זאָל זיי מספיק זיין אויף אַ גאַנצן יאָר [17] (און ניט פאַרנוצן עס בבת אחת באַלד בתחילת השנה, וכיו"ב) [18].

[וע"ד ווי דער פסוק זאָגט פריער [19] „ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף", אַז דאָס איז „לפי הצריך לכל בני ביתם" [20], באַוואָרענענדיק אפילו דאָס וואָס דער דרך פון טף איז לפרר הלחם [21]].

און אַזוי ווי מען געפינט אין דער הנהגה פון יוסף'ן אין כללות קבוץ התבואה אין די שני השבע, אַז ער האָט געזאָרגט און אַכטונג געגעבן אַז די תבואה זאָל זיך האַלטן לכל משך הזמן — ווי רש"י איז מבאר דאָס וואָס דער פסוק [22] זאָגט „ויתן אוכל בערים אוכל שדה העיר אשר סביבותי' נתן בתוכה" אַז יוסף האָט אַזוי געטאָן דערפאַר ווייל „כל ארץ וארץ מעמדת פירותי' ונותנין בתבואה מעפר המקום ומעמיד את התבואה מלירקב".

ד. וויבאַלד אַז דער טייטש אין „וינהלם" דאָ איז ניט ניהול סתם, בפשטות, דעריבער דאַרף רש"י ברענגען ראיות ודוגמאות וואו מען געפינט דעם לשון ניהול ניט אין פשוטן מובן פון פירן אַ צווייטן, נאָר אַ הנהלה מיוחדת: און דערפאַר זאָגט רש"י „ודומה לו אין מנהל לה", אַז אויך דאָרט איז דער פירוש פון „מנהל" בדומה צו „וינהלם", ווייל דאָרט רעדט זיך בנוגע כלל ישראל, איז מובן בפשטות, אַז דאָס מיינט הנהלה בתוכן ומובן כללי [23].

ועפ"ז איז מובן וואָס רש"י ברענגט ניט דעם פריערדיקן פסוק (אין ישע') „ועל מבועי מים ינהלם" — וואָרום דאָרט שטייט דאָס בהמשך צו די ווערטער „כי מרחמם ינהגם" *[23], וואָס

---

*16) להעיר מעקידה סוף פרשתנו: הוא שאמר וינהלם בלחם גו' כי ברחמיו ינהלם לתת להם שארית בארץ.

17) ראה בחיי פרשתנו מז, יד.

18) ראה גם ספורנו עה"פ. אלא ש(בנראה) מפרש תיבת „וינהלם" — „נהלם לאט" (כפי' בפ' בשלח טו, יג. מצודות ישע' מ, יא. דה"ב לב, כב. וראה ראב"ע ורד"ק ישע' שם. מהרי"ק קרא ישע' נא, יח. ראב"ע תהלים לא, ד): משא"כ לדעת רש"י, שפירושו (רק) — „כמו וינהגם". וראה לקמן הערה 23.

19) פרשתנו שם, יב.

20) פרש"י שם.

21) ראה שפ"ח שם.

---

22) מקץ מא, מח.

23) ועפ"ז מובן שלדעת רש"י אין הכוונה ב„וינהלם" (ובלשון ניהול בכלל) הנהלה בנחת ולאט וכיו"ב (כמפרשים שבהערה 18) — כי אין מתאים לומר „מנהל" (במובנו הכללי — מנהל ומנהיג) בלאט.

*23) ואולי י"ל (עד"ז) שלכן הוצרך רש"י לפרש בכאן שם „נהלת לשון מנהל" כיון שנאמר לפנ"ז בכתוב „נחית בחסדך" שענינו הנהגה [וי"ל שמטעם זה ת"א שם „סוברהי". או מצד הלשון „(נהלת) בעוז" שמתאים יותר להפירוש לשון נושא וסבל]. אלא שאעפ"כ מפרש רש"י שגם „נהלת" הוא „לשון מנהל" כי ב' ענינים הם: נחית בחסדך (הנהגה בחסד) עם זו גאלת. נהלת בעוז אל נוה קדשך. וראה ראב"ע שם.

*) משא"כ בפרש"י שם „ינהל — כמו מנהל".

„ינהגם" (וויבאלד עס שטייט סתם „מרחמם ינהגם" — ניט אויסגעטיילט קיין פרט אין דער הנהגה) איז פירושו א כללות'דיקע הנהגה, און דעריבער דארף עס ניט שטייען נאכאמאל, לכאורה, ולכן איז „ועל מבועי מים ינהלם" פירושו בפשטות, ניהול גשמי בפועל[24]: ער וועט זיי פירן אויף (א מקום) פון קוואל וואסער, בהמשך צו התחלת הכתוב „לא ירעבו ולא יצמאו גו'"[25].

לויט דעם איז אויך פארשטאנדיק וואס רש"י ברענגט דא ניט דעם פסוק פון בשלח[26] „נהלת בעזך אל נוה קדשך", וואס אויך דארט וואלט מען געלערנט בפשטות אז „נהלת" איז א ניהול פון גיין „אל נוה קדשך"[27].

ועד"ז איז בנוגע די אנדערע ערטער אין נ"ך[28], וואו דער לשון ניהול מיינט ניט דוקא דעם ענין פון אנפירן במובן הכללי, נאר (אויך) דעם ניהול פון א הליכה כפשוטה.

ה. אבער דער פסוק „אין מנהל לה" איז ניט קיין דמיון (מספיק) ממש לנדו"ד, וואס הגם אז עס מיינט ניט א ניהול פון הליכה כפשוטה, איז אבער אויך די הנהלה כללית (וואס מ'פירט אן מיט כל צרכי המדינה והעם) ענלעך צו ניהול של הליכה כפשוטה —

ובמילא איז פון דעם ניט קיין ראי'

24) ראה תרגום שם, שעל „(מרחמם) ינהגם" תרגם „ודברינון", ועל „וינהלם" — „שרינין".

25) ופשיטא בנוגע להכתוב „ובחיקו ישא עלות ינהל", שהיינו מפרשים ע"ש פעולה הגשמית שבזה.

26) טו, יג.

27) כיון שנאמר „אל נוה קדשך" — למקום מסוים, שמורה יותר על הנהגה בפועל, משא"כ הלשון „וינהגם כעדר במדבר".

28) תהלים לא, ד. דה"ב כח, טו: וינהלום בחמורים (ראה מפרשים שם). לב, כב: וינהלם מסביב (ראה מצודות ותרגום שם).

מוכחת לנדו"ד, „וינהלם בלחם", אז מ'זאל קענען נוצן דעם לשון „וינהלם" וואס ווייזט אויף א כללית'דיקע אנפירונג און סידור, בנוגע צו א פרטיות'דיקן ענין פון לחם — פון באשפייזונג.

דעריבער ברענגט רש"י א ראי' פון א צווייטן פסוק „על מי מנוחות ינהלני" וואו דער לשון „ינהלם" וועלכער איז במובנו הרחב שטייט בשייכות צו „מי מנוחות" א פרטיותדיקער ענין פון שתי'.

און די ראי' פון דעם פסוק ברענגט רש"י דוקא נאך דער ראי' פון פסוק „אין מנהל לה"[29], וואס ארום דער פסוק „על מי מנוחות ינהלני" איז א משל אויף כללות צרכי האדם, ווי ער הויבט אן דעם קאפיטל „ה' רועי לא אחסר בנאות דשא ירביצני"[30],

ובמילא וואלט מען געלערנט אז מיטן לשון „ינהלני", שטייענדיק דא בסגנון של משל, ווערט געמיינט ניהול בפשטות, „על מי מנוחות" (ע"ד „ועל מבועי מים ינהלם") אזוי ווי התחלת הכתוב „בנאות דשא ירביצני", און ניט צוליב דעם תוכן המדובר, אז דער אויבערשטער שטעלט צו אלע זיינע הצטרכות'ן (ובראשן — אכילה ושתי') כדבעי.

אבער לאחר ווי מ'זעט פון פסוק „אין מנהל לה" אז דער לשון ניהול איז מתאים ניט בלויז אויף א ניהול פון הליכה גשמית, טייטשט מען אויך „על מי מנוחות ינהלני" אז דאס מיינט דעם ענין פון אנפירן די אלע צרכי האדם: דעם סידור און באזארגונג פון אכילה ושתי' וכו'.

29) להעיר שבדפוס שני דפרש"י איתא „ועל מי מנוחות" (בוא"ו).

30) ראה פרש"י ומפרשי תהלים שם.

קומט אויס, אַז דוקא דורך די ביידע פסוקים צוזאַמען איז „דומה לו", אַז דער לשון „וינהלם" וועט געזאָגט ניט נאָר בשייכות צו אַ גשמיות'דיקן ניהול פון הליכה, אַדער נאָר בנוגע צו אַ כללות־דיקער הנהלה פון אַ מדינה און עם וכיו"ב, נאָר אויך בנוגע אַ ניהול וואָס תוכנו איז אַ כללות'דיקער, אַבער בשייכות צו אַן ענין פרטי — באַשפּיי־זונג [31].

ו. פון יענע של תורה אין פירוש רש"י:

אויפן פסוק [32] „וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים גו' ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה" איז דער אַלטער רבי מבאר אין תו"א [33], אַז אין אהבת ה' זיינען דאָ צוויי סוגים כלליים:

א) די אהבה וואָס וועט נולד פון שכל, פון דער התבוננות אין גדולת ה' כו'. ב) די אהבה המסותרת וואָס איז דאָ בטבע בא יעדן אידן מצד זיין נפה"א, וועלכע ציט זיך בטבעה צום אויבערשטן וואָס איז איר מקור ושורש; נאָר די אהבה איז מסותרת — בהעלם והסתר, און דורך התבוננות איז מען מעורר און מגלה די אהבה מההעלם אל הגילוי.

---

31) ואולי י"ל שגם מה שת"א „וזנינון בלחמא", אינו תרגום תיבת „וינהלם", כ"א מפרש הענין, [כדרכו בכ"מ, וכפרש"י בכוונת ת"א (לדוגמא: לך יד, ו. ויחי מט, יב) ועוד], שכוונת הכתוב ב„וינהלם בלחם" (לאחרי אמרו כבר „ויתן להם יוסף לחם") היא „וזנינון בלחמא" — מזון וכלכלה במובן הרחב, שענינו השתדלות ונתינת המזון באופן המועיל ומתאים. וראה תרגום לתהלים לא, ד.

וי"ל שלכן לא כתב רש"י כאן דאונקלוס „לא דקדק לפרש אחר לשון העברית" כבפ' בשלח, כי מובן מעצמו שאונקלוס לא בא לתרגם תיבת „וינהלם", כ"א לפרש הענין, משא"כ בתרגומו בפ' בשלח.

32) פרשתנו מז, יד.

33) פרשתנו מד, ב ואילך.

און דער אונטערשייד צווישן די צוויי סוגי אהבה איז בדוגמת החילוק צווישן די צוויי אופנים אין צמיחת התבואה: א) די תבואה וואָס וואַקסן דורך זריעה; ב) די ספיחים וואָס וואַקסן פון זיך אַליין — ניט פון אַ איצטיקער זריעה, נאָר פון אַ פריערדיקער זריעה, „שנפל בה מכבר".

עד"ז איז דער חילוק צווישן די ביידע אהבות: די אהבה וואָס וועט נתהווה דורך התבוננות איז ע"ד ווי די צמיחה וואָס וואַקסט אויס פון דער איצטיקער זריעה. משא"כ דער גילוי פון די אהבה מסותרת איז בדוגמת הספיחים — זי קומט ווי פון זיך אַליין, היות אַז די אהבה איז שוין געווען בבחי' זריעה בנפש „מכבר".

און די זריעה פון דער אהבה מסותרת בא יעדן אידן וועט אויפגעטאָן דורך יוסף צדיק עליון, וואָס דעריבער וועט ער אַנגערופן „גננא דגינתא" — ער איז זורע וממשיך דעם אור אין „גינתא", אין דעם מקור פון נש"י.

וואָס דאָס איז דער פירוש פון „וילקט יוסף את כל הכסף גו' ויבא גו' ביתה פרעה", אַז די אַלע בחי' חסדים („כסף") וואָס זיינען נמשך געווארן צו יוסף'ן, האָט ער ממשיך געווען אין מלכות מקור נש"י — די המשכה פון אהבה מסותרת צו יעדן אידן,

ווי ס'איז דאָרט מבואר בארוכה.

ז. וי"ל בדרך אפשר אַז דעם ענין איז רש"י מרמז בפירושו „וינהלם כמו וינהגם ודומה לו אין מנהל לה כו":

דער חילוק בפשטות צווישן לשון „הנהגה" און לשון „הנהלה": הנהגה וועט געמוצט (בדרך כלל) אויף אַ גלוי'דיקן אופן פון אַנפירן, הנהגה איז וועלכער עס זעט זיך אַן דער קירוב בפשוטו פון דעם מנהג צום מונהג; דער

לשון „הנהלה" ווייזט אויף אַ כללות־דיקן אופן פון אָנפירן, וואו עס איז ניט ניכר באופן בולט וגלוי, ווי דאָס ווערט אָנגעפירט פון דעם מנהל [34].

איז רש"י מפרש, אַז דער גילוי פון דער אהבה מסותרת („וינהלם") וואָס איז דאָ בא יעדן אידן איז „כמו וינהגם", דאָס ווערט נמשך און מונהג פון יוסף הצדיק, ס'איז בלויז „ודומה לו אין מנהל לה" — עס דוכט זיך נאָר אויס אַז עס קומט ווי אַ ניהול פון זיך אַליין, באמת אָבער האָט עס יוסף זורע געווען בפרט אין יעדן אידן. נאָר ווי‌באַלד דער שורש פון דער אהבה איז פון „אור קדמאה" העכער פון השתלשלות, זעט זיך ניט אָן בגילוי ווי דאָס קומט מלמעלה.

דעריבער איז רש"י ממשיך און ברענגט אויך דעם פסוק „על מי מנוחות ינהלני" וואָס אין דעם זיינען מרומז ביידע ענינים:

דער גילוי פון אהבה מסותרת איז ניט דורך דער איצטיקער זריעה, נאָר בדוגמת הצמיחה „על מי מנוחות", וואָס בכלל איז דאָרט די צמיחה פון ספיחים וואָס וואָקסן מעצמם — און ביחד עם זה איז דער מקור פון „מי מנוחות" וואָס איז בחי' יסוד וואָס דאָס איז מדריגת יוסף צדיק עליון, און דאָס ווערט צו אים נמשך פון אַ מדריגה וואָס איז העכער פון השתלשלות, בחי' בינה, וואָס ווערט אָנגערופן „מי מנוחות" ווי מבואר אין קבלה און חסידות [35].

ח. אָבער דער גילוי בפועל פון דער אהבה מסותרת איז ע"י התבוננות, ווי ער איז מבאר אין תו"א [33] דעם מאמר רז"ל [36] „נכנס יין יצא סוד", אַז „סוד" איז די אהבה מסותרת הנ"ל און דער גילוי פון דער אהבה איז דורך התבוננות וואָס ווערט אָנגערופן „יינה של תורה" [37].

ועד"ז: דורך דעם לימוד פון „יינה של תורה", פנימיות התורה, איז אויך „יצא סוד" — ביז צו דעם גילוי פון דעם סתום ונעלם בתכלית — דעם קץ הגאולה [38], כהבטחת מלך המשיח צום בעש"ט [39], אַז ער קומט לכשיפוצו מעינותיך חוצה, די מעינות פון פנימיות התורה.

(משיחת ש"פ ויגש תשל"ו)

---

34) ראה הנסמן בקונקורדנציא בשורש נהג ונהל.

35) ראה יהל אור תהלים שם. ביאוה"ז להצ"צ ויצא ס"ע קיא ואילך. אוה"ת לנ"ך ח"ב ע' תתכה. וש"נ.

36) עירובין סה, א.

37) וראה תו"א ויחי ד"ה חכלילי עינים (מז, א ואילך).

38) ראה לקו"ש ח"י ע' 168 ואילך.

39) אגה"ק דהבעש"ט נדפסה בסו"ס בן פורת יוסף. כתר שם טוב בתחלתו. ועוד.